

Poesia en crisi?

Algunes reflexions sobre el debat *Poesia per a què?*

Potser seria interessant, si al lector li agrada apropar-se a la temàtica de l'actualitat literària i té algunes preocupacions en aquest sentit, de fer una mena de balanç o anàlisi -per bé que això sempre és una mica personal- d'algun dels continguts i de les idees reflectides pels participants al llarg del debat al qual vam tenir l'oportunitat d'assistir. Dic interessant perquè es van dir coses prou transcendents i que mostraven la realitat del fet poètic i de la seva situació ara, actualment, a les nostres contrades. Dic interessant perquè els propis participants són força coneguts dins l'àmbit literari dels Països Catalans: Vicenç Villatoro, M. Mercè Marçal, Josep Piera, Olga Xirinacs i Aleix Cort; i perquè és com un fet estrany, ja de per sí, parlar de poesia. No us faré ara, doncs, una transcripció de tot allò que es va dir, no és tampoc el cas, però sí que em referiré a certs aspectes que es van tractar per tal d'analitzar un dels temes que van sorgir, directament o indirecta, al debat; és un fet que la poesia estigui en crisi?

Bé, no caldria tampoc fer una referència directa al debat per tocar aquest tema, però ens va prou bé per anar donant una visió global del problema. De fet, però, la pregunta que encapçala tot el debat ens pot portar fàcilment a suposar que es busca un lloc per a la poesia dins el nostre món contemporani, un lloc tal volta perdut per a una poesia que ha entrat en decadència, en crisi, sempre dins la nostra societat de consum, que no ens ofereix cap tipus d'utilitat ni servei. Cal pensar, doncs, que la poesia a les acaballes del segle XX no té res a fer i es troba condemnada a una extinció segura? Però potser hem triat una solució massa dramàtica si es mira bé. En primer terme, la poesia, no ha d'estar mai subjecta a una finalitat si no és estrictament la seva mateixa. Això no vol dir que s'hagi d'ignorar totalment el lector perquè seria un impediment per al desenvolupament de la funció fàtica que tot text poètic realitza per molt íntim que

sigui el seu caràcter i propòsit. Tanmateix, sembla que en aquest aspecte la poesia es troba en crisi. Però tampoc no hem d'alarmar-nos gaire; prou sabem que és un "art de minories" per bé que no ho hauria de ser de cap de les maneres, però és un fet consumat la pràctica inexistència de públic lector de poesia. En aquest aspecte cal prendre mesures per tal de solucionar-ho. Ben difícil pot ser la tasca -estem òbviament en una societat de consum, dominada pels mitjans de comunicació i els sistemes àudio-visuals, les anomenades "generacions televisives", totalment passiva- per tant, no participa en la lectura- davant d'un ritme i d'avenços tecnològics vertiginosos, de la coneguda "acceleració de la història", de la teòrica impossibilitat de reconstrucció de l'art a partir del trencament avantguardista, de la postura eclèctica que s'apodera del pensament, etc.- Per intentar-ho no es perd res.

El problema està en la forma de solucionar-ho. Es proposen diferents sortides que resulten prou atractives i semblen prometedores. Primer s'ha de pensar que la poesia no està en crisi, és més aviat el seu vehicle de transmissió que cal revisar i, si s'escau, modernitzar-lo; i per altra banda, si cal, reeducar el lector tradicional i millorar l'educació i l'ensenyament de la literatura per tal d'apropar-la veritablement a la gent jove i a la resta de la societat. En referir-me al vehicle de transmissió de la poesia com un dels causants de la possible crisi, ho he fet pensant més en tot allò que configura l'estructura externa de la poesia i tots els seus aspectes formals. Bàsicament, la unitat més simple d'aquesta estructura externa és la conjunció imatge-música. Se'ns proposa la solució de recobrar la música del poema trencada amb l'avantguardisme i la introducció d'un tipus de poesia psicològica de mondèg intern que gairebé no necessita recitar-se, o l'abandó de la musicalitat en favor de la imatge original d'un cal·ligrama o bé un poema visual o un poema escènic. D'altra banda se'ns proposa l'evolució de la imatge per tal d'aprofitar els sistemes àudio-

visuals de gran difusió i d'insospitades possibilitats per a l'art poètic, tal volta convertint el poema en una mena de videoclip, talment com es pot veure en els darrers treballs d'avantguarda que utilitzen aquests sistemes, amb l'ajut de sistemes informàtics, etc.- vam poder veure una mostra de "videopoemes" al programa de TVE "Metrópolis", el dia 26 d'agost, on presentaven una fusió original de tècniques procedents de distintes arts-. A banda de tot això, considero que l'aspecte intern del poema no es troba en crisi -si bé cal sempre buscar nous temes, idees, postures, etc.-. La paraula encara es manté, és l'ànima del poema allò que a la vegada ens diu perquè ens ho diu i per allò que no ens diu. El pes de la paraula és molt més important en el poema que en qualsevol altra expressió literària, i és la paraula l'element que ens mostra la figura del propi poeta; és la paraula l'element que delimita el poema, que l'individualitza, que el construeix segons el parer i la manera de fer del propi poeta. L'existència de poetes de qualitat marca la pròpia qualitat de la poesia i de la llengua d'un poble i ara per ara, la producció de poesia és prou important en aquest sentit per pensar que la poesia sembla que no està en crisi. Sí que és veritat que darrerament hi ha un pas de poetes cap a la prosa, però això és més simptomàtic en un nivell individual, de cada autor que no pas del propi gènere, encara que vulguin relacionar-ho amb la crisi de la poesia. Ja podeu veure que tot és força discutible i també és, en alguns termes, raonable. El debat no es va quedar així, però crec que això és suficient per posar-se a pensar en tota la problemàtica del cas. Ara cadascú és lliure de fer el que vulgui i de creure el que li plagui. Per la meua part el que us puc aconsellar per tal de solucionar aquesta crisi de la poesia és que qui encara no ho hagi fet, compri un bon llibre de poesia en català -o si ho preferiu, en qualsevol altra llengua- i gaudiu d'un dels plaers que encara massa gent no coneix.

XAVIER ROFES MOLINER